

การศึกษาคุณลักษณะผู้นำหญิงที่พึงประสงค์ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

A STUDY OF THE DESIRABLE CHARACTERISTICS OF WOMEN LEADERS IN LAO PDR

เยาวณี เสมอวงษ์

นิสิตปริญญาเอกสาขาการพัฒนองค์กร
วิทยาลัยพานิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Email: apn_kate@hotmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรพต วิรุณราช

คณบดีวิทยาลัยพานิชยศาสตร์
วิทยาลัยพานิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Email: bunpot.buu@gmail.com

ดร.ทักษญา สง่าโยธิน

อาจารย์วิทยาลัยพานิชยศาสตร์
วิทยาลัยพานิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Email: jariyaja@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ออกแบบโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำหญิงที่พึงประสงค์ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เครื่องมือวิจัย คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเจาะจง ที่เป็นผู้บริหารองค์กรระดับนโยบายและผู้นำองค์กรระดับหัวหน้ากรมหรือกระทรวง จำนวน 13 คน และกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก เพื่อสอบถามความคาดหวังคุณลักษณะผู้นำหญิงที่พึงประสงค์ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรหรือหน่วยงานทั้งรัฐบาลและเอกชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการศึกษวิจัย พบว่า คุณลักษณะผู้นำหญิงที่พึงประสงค์ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย 24 คุณลักษณะ ซึ่งมีค่าความคาดหวังเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) เมื่อพิจารณารายด้านจากมากไปน้อยพบว่า ระดับความคิดเห็นที่ระดับมากที่สุด ได้แก่ คุณลักษณะ (1) ความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.40$) (2) มีคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 4.36$) (3) สร้างความสามัคคีได้ ($\bar{X} = 4.31$) และค่าความคาดหวังเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ในระดับมาก ได้แก่ (4) มีความขยัน อดทน ($\bar{X} = 4.21$) (5) มีความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.20$) (6) มุ่งความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.2$) (7) มีส่วนในสังคม ($\bar{X} = 4.20$) (8) มีความน่าเชื่อถือ ($\bar{X} = 4.18$) (9) แก้ไขปัญหาได้ ($\bar{X} = 4.18$) (10) ละเอียตรอบคอบ ($\bar{X} = 4.18$) (11) มีการวางแผน ($\bar{X} = 4.15$) (12) มีความจริงใจเปิดเผย ($\bar{X} = 4.12$) (13) มีความมานะ ($\bar{X} = 4.11$) (14) มีประสบการณ์เชี่ยวชาญ ($\bar{X} = 4.11$) (15) มีการตัดสินใจที่ดี ($\bar{X} = 4.09$) (16) มีความรู้ และความสามารถ ($\bar{X} = 4.06$) (17) การจูงใจผู้อื่น ($\bar{X} = 4.05$) (18) การพูดถูกไม่ตรี ($\bar{X} = 4.03$) (19) การให้คำปรึกษาได้ ($\bar{X} = 4.02$) (20) ความมั่นใจในตนเอง ($\bar{X} = 3.99$) (21) มีการจัดการอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.96$) (22) ทักษะด้านภาษา ($\bar{X} = 3.82$) (23) มีการศึกษาดี ($\bar{X} = 3.77$) และ (24) มีอำนาจบารมี ($\bar{X} = 3.71$)

คำสำคัญ : คุณลักษณะ ผู้นำหญิง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ABSTRACT

This research was designed as the mixed-method research involving the quantitative and qualitative research methodologies. Its purpose was to study of the desirable characteristics of women leaders in Lao PDR. The data collecting methods were in-depth interviews and the use of a questionnaire. The key informants for in-depth interviews were 13 high level executives at the policy or administrative levels of departments or ministries, all of which were purposively selected. The research sample for data collecting via the questionnaire consisted of 400 practitioners in public or private organizations in Lao PDR, all of which were selected by convenience sampling. The data were analyzed using basic statistics including the frequency, percentage, and mean. The research results revealed that the desirable characteristics of female leaders in Lao PDR consisted of 24 traits that received the overall expected rating mean at the high level ($\bar{X} = 4.11$). When the traits were ranked from top to bottom, it was found that highest rated traits were (1) honesty ($\bar{X} = 4.40$), (2) morality ($\bar{X} = 4.36$), and (3) creating unity ($\bar{X} = 4.31$); while the highly rated traits were (4) diligence ($\bar{X} = 4.21$), (5) responsibility ($\bar{X} = 4.20$), (6) success-oriented ($\bar{X} = 4.20$), (7) social participation ($\bar{X} = 4.20$), (8) reliability ($\bar{X} = 4.18$), (9) problem solving ability ($\bar{X} = 4.18$), (10) meticulousness ($\bar{X} = 4.18$), (11) good planning ($\bar{X} = 4.15$), (12) sincerity ($\bar{X} = 4.12$), (13) perseverance ($\bar{X} = 4.11$), (14) expertise ($\bar{X} = 4.11$), (15) decision making skill ($\bar{X} = 4.09$), (16) knowledge and capability ($\bar{X} = 4.06$), (17) persuasion skill ($\bar{X} = 4.05$), (18) diplomatic skill ($\bar{X} = 4.03$), (19) counseling skill ($\bar{X} = 4.02$), (20) self-confidence ($\bar{X} = 3.96$), (21) systematic management skill ($\bar{X} = 3.96$), (22) language skills ($\bar{X} = 3.82$), (23) good education ($\bar{X} = 3.77$), and (24) power and authority ($\bar{X} = 3.71$).

KEYWORDS : characteristics, women's leader, Lao People's Democratic Republic

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมยุคปัจจุบันมีการเคลื่อนไหวของข้อมูลข่าวสารต่างๆ อยู่ตลอดเวลา ซึ่งอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงส่งผลให้เกิดการแข่งขันกันทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศของข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นผลทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างกว้างขวาง จึงเป็นแรงกดดันที่ทำให้ต้องมีการปรับตัว ทบทวนบทบาทหน้าที่ และปรับการบริหารแนวใหม่ ทำให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่หลากหลายด้านมากขึ้น (สุวิทย์ ศรีภักดิ์, 2555) การยอมรับของสังคมว่าใครเป็นผู้ที่มีบทบาทในการสร้างความสำเร็จให้ครอบครัว องค์กรและสถาบัน ตั้งแต่อดีตผู้ชายอยู่ในฐานะหัวหน้าครอบครัว หรือเป็นเสาหลักในการหาเลี้ยงคนในครอบครัวให้อยู่กันอย่างสุขสบาย ก็ทำให้เชื่อได้ว่าคนส่วนใหญ่

ยอมรับว่าผู้ชายมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสำเร็จ (ทัศนีย์ ฉ่ำพิน, 2554) บทบาทความเป็นผู้หญิงและผู้ชายในแต่ละสังคมมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะทางด้านครอบครัว วัฒนธรรม รวมไปถึงเชื้อชาติ ศาสนา ค่านิยม และชนชั้นของสังคมนั้นๆ ซึ่งปัญหาความเสมอภาคของผู้หญิงและผู้ชายเป็นเรื่องระหว่างความสัมพันธ์ของผู้หญิงกับชาย ที่ไม่เท่าเทียม จึงต้องปรับความสัมพันธ์นี้ให้เกิดความสมดุล ทั้งนี้คนในสังคมทั้งผู้หญิงและผู้ชายจึงจำเป็นต้องเรียนรู้และปรับบทบาทความสัมพันธ์ให้เสมอภาค ที่ไม่ก่อให้เกิดการครอบงำฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง (นาถฤดี เค้นดวง, 2555) ถึงแม้ปัจจุบันผู้หญิงจะได้รับโอกาสมากขึ้น แต่ปัญหาความไม่เท่าเทียมทางเพศนั้นก็ยังคงมีอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะการจ้างงานและการเลื่อนตำแหน่งที่มีการปฏิบัติต่อบุคคลอย่างแตกต่างกัน เนื่องจากคุณสมบัติและการให้ความเชื่อถือการทำงาน ที่ส่งผลให้ผู้หญิงมีความเสียเปรียบผู้ชายใน

การทำงาน (ธีรพัฒน์ อังศุवाल, 2554) จากการรวมตัวกันของ ประเทศที่เป็นกลุ่มสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ประกอบด้วย ไทย เวียดนาม สปป.ลาว กัมพูชา พม่า สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และบรูไน เพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรอง และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มอาเซียน ระหว่างประเทศ ซึ่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ถือเป็นอีกหนึ่งในประเทศดาวรุ่งทางเศรษฐกิจที่ นักลงทุนทั่วโลกต่างมองหาโอกาสที่จะเข้ามาลงทุน สะท้อนได้ จากอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง (จารุวรรณ เจตเกษกิจ, 2555) อีกทั้งที่รัฐบาลได้ตระหนักถึง ความสำคัญในเรื่องของความไม่เท่าเทียมกันในบทบาทของ ผู้หญิงและผู้ชายอย่างมากในทุก ๆ สาขา อาทิ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การกระทำที่เป็นการดูถูก กดขี่ผู้หญิง จึงได้จัดตั้งองค์กร “สหพันธ์แม่หญิงลาว” ที่เป็นองค์กรของ รัฐบาลโดยทำการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้หญิงลาวสามารถ ที่จะทำงานร่วมกันได้ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านจนกระทั่งระดับ ประเทศ โดยมุ่งเน้นไปสู่การแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจให้สามารถ พึ่งตนเองได้ (สุพัตรา เกิดกล้า, 2556)

เมื่อก้าวถึงบทบาทผู้หญิงในสปป.ลาวนั้นยังมีบทบาท ในการทำงานน้อยกว่าผู้ชาย ผู้หญิงส่วนใหญ่จะทำหน้าที่ดูแล ความเรียบร้อยภายในบ้านมากกว่าที่จะออกไปทำงานนอกบ้าน อีกทั้งการไม่ได้รับอำนาจการตัดสินใจทั้งในครอบครัวและชุมชน รวมถึงไม่ได้รับการสนับสนุนในด้านของการศึกษา (Walsh & Southiseng, 2011) ภายหลังได้มีการสนับสนุนจากองค์กร สหพันธ์แม่หญิงลาว เป็นองค์กรที่จัดตั้ง โดยรัฐบาลลาว เพื่อ สนับสนุนและปกป้องสิทธิผู้หญิงลาว ภายใต้การดูแลของ รัฐบาล จะเห็นได้ว่าผู้หญิงลาวมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นทั้งในด้าน สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง แม้ว่ายังไม่เทียบเท่าผู้ชายก็ตาม อันเนื่องจากผู้หญิงลาวยังไม่ได้รับการสนับสนุนทางการศึกษา ครอบครัว และการจ้างงานเท่าที่ควร รวมทั้งการมีอำนาจใน การตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อความสามารถในการพัฒนา ตนเอง (Lao's Women Union, 2012) ถึงแม้ว่าใน สปป.ลาว จะมีการเตรียมความพร้อมมากเพียงใด แต่ยังมีอุปสรรคอีก บางประการ ที่จะต้องเอาใจใส่อย่างจริงจังเพื่อให้สามารถแก้ไข ปัญหาเหล่านี้ให้ลุล่วงไปได้ เช่น จำนวนบุคลากรที่มีคุณภาพสูง

ยังมีจำนวนไม่เพียงพอ จึงต้องวางแผนในการพัฒนาบุคลากร ของประเทศเพื่อให้ประเทศชาติสามารถดำเนินงานได้ประสบ ความสำเร็จตามเป้าหมายภายใต้การแข่งขันที่สูงขึ้น ซึ่งผู้บริหาร หรือผู้นำจำเป็นต้องมีการพัฒนาตัวเองเพื่อที่จะสามารถนำ ศักยภาพมาใช้อย่างเต็มความสามารถ

ในหน่วยงานสหพันธ์แม่หญิงลาวนั้นยังขาดความรู้ เกี่ยวกับทฤษฎีภาวะผู้นำแนวใหม่ หรือขาดการรวบรวมความรู้ ที่เป็นระบบ ปัญหาคือการไม่รู้ว่าจะพัฒนาภาวะผู้นำแบบใดดี มีการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวทฤษฎีแบบเก่า โดยที่เน้นเรื่อง บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารทางด้านการบริหารจัดการ มากกว่า เน้นที่การบริหารจัดการคน ซึ่งไม่ได้เน้นการพัฒนาภาวะผู้นำ ที่แท้จริง

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวจึงเป็นที่มาของ การศึกษาคุณลักษณะผู้นำหญิงในสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว โดยงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนา ผู้บริหารหญิงให้ก้าวขึ้นมาเป็นผู้บริหารที่มีความเป็นมืออาชีพ และจะเป็นประโยชน์ต่อทุกองค์กร รวมทั้งการเพิ่มความมั่นใจว่า ผู้หญิงเรามีคุณสมบัติและความสามารถเท่าเทียมกับผู้ชาย ซึ่งจะช่วยให้กล้าตัดสินใจที่จะรับความผิดชอบเพิ่มขึ้น ที่เป็นประตูลู่การเป็นผู้หญิงแถวหน้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาค้นหาคุณลักษณะผู้นำหญิงที่พึงประสงค์ใน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

ได้ทราบคุณลักษณะผู้นำหญิงที่พึงประสงค์ที่มี ความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทสังคมลาว ซึ่งสามารถ นำไปเป็นแนวทางในการวางแผนและกำหนดแนวทางใน การพัฒนาผู้หญิงในบทบาทผู้นำ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าคุณลักษณะผู้นำหญิงที่พึงประสงค์ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ซึ่งได้ศึกษาข้อมูลข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมเองที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่ได้จากเอกสาร ตำรา งานวิจัย วารสาร บทความ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะผู้นำทั้งในและต่างประเทศ การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีดังนี้ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้บริหารองค์กรระดับนโยบายและผู้นำระดับหัวหน้ากรมหรือกระทรวง และการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยที่ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการสอบถามความคาดหวังของบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรหรือหน่วยงานทั้งรัฐบาลและเอกชนเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำหญิงที่พึงประสงค์ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1 ทำการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำหญิงที่พึงประสงค์ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผู้ให้ข้อมูล : ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้บริหารระดับนโยบาย หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการของหน่วยงานทั้งภาครัฐ และองค์กรเอกชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แขวงนครหลวงเวียงจันทน์ ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการหน่วยงาน หรือองค์กรจนเป็นที่ยอมรับ กลุ่มตัวอย่าง : ผู้บริหารระดับนโยบาย หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการของหน่วยงานทั้งภาครัฐ และองค์กรเอกชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive selection) จำนวน 13 คน

กลุ่มที่ 2 สอบถามความคาดหวังเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำหญิงที่พึงประสงค์ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผู้ตอบแบบสอบถาม : ผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยขั้นตอนนี้ ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานรัฐบาล หรือองค์กรเอกชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แขวงนครหลวงเวียงจันทน์

กลุ่มตัวอย่าง : บุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานรัฐบาล หรือองค์กรเอกชนในสปป.ลาว แขวงนครหลวงเวียงจันทน์ กำหนดให้สัดส่วนของประชากรเท่ากับ .45 และยอมให้มีค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ได้จำนวน 400 คน (บุญชม ศรีสะอาด, 2538)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้มี 2 แบบด้วยกัน ดังต่อไปนี้

แบบที่ 1 เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำหญิงที่พึงประสงค์ใน สปป.ลาวโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

แบบที่ 2 เป็นแบบสอบถามนำไปสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับความคาดหวังเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำหญิงที่พึงประสงค์ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ตรวจสอบตรงตามเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน วิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยการวิเคราะห์ IOC (Index of Objective Congruence) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อ และพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้น (กรมวิชาการ, 2545)

ตรวจสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือ โดยการนำไปลองใช้ (Try Out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 (Cronbach, 1970)

ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการให้คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพาตรวจสอบก่อนทำการสนทนากลุ่มจริง (มหาวิทยาลัยบูรพา, 2556)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญขอคำแนะนำสัมภาษณ์ และทำการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองทุกขั้นตอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย โดยพิจารณา ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคาดหวังที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม

ของผู้ให้ข้อมูลในแบบสอบถามที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าความคาดหวัง แบ่งระดับคะแนนค่าเฉลี่ยเป็น 5 ระดับ โดยมีการหาความกว้างของอันตรภาคชั้นมีรายละเอียด ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{ช่วงคะแนนการแบ่งชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} = 0.80\end{aligned}$$

โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์คุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ สรุปคุณลักษณะผู้นำหญิงใน สปป.ลาว สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้นำ ผู้บริหารระดับนโยบาย หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการของหน่วยงานทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชน ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แขวงนครหลวงเวียงจันทน์ ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการหน่วยงาน หรือองค์กรจนเป็นที่ยอมรับ เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำหญิงที่พึงประสงค์ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยเรียงลำดับจากความคาดหวังที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้ (1) ความซื่อสัตย์ (2) มีคุณธรรม จริยธรรม (3) สร้างความสามัคคีได้ (4) มีความขยัน อดทน (5) มีส่วนร่วมในสังคม (6) มีความรับผิดชอบ (7) มุ่งความสำเร็จ (8) มีความน่าเชื่อถือ (9) แก้ไขปัญหาได้ (10) ละเอียด รอบคอบ (11) มีการวางแผน (12) มีความจริงใจเปิดเผย (13) มีความมุ่งมั่น

(14) มีประสบการณ์ (15) มีการตัดสินใจที่ดี (16) มีความรู้ และมีความสามารถ (17) สามารถจูงใจผู้อื่นได้ (18) การพูด ผูกไมตรี (19) การให้คำปรึกษาได้ (20) มั่นใจในตนเอง (21) มีการจัดการอย่างเป็นระบบ (22) มีทักษะด้านภาษา (23) มีการศึกษาที่ดี และ (24) มีอำนาจบารมี โดยแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำหญิงที่พึงประสงค์ใน
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

คุณลักษณะผู้นำหญิง ที่พึงประสงค์	ผู้ทรงคุณวุฒิ													รวม	ร้อยละ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
1. ความรู้ความสามารถ	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	13	100
2. ซื่อสัตย์	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	13	100
3. มีความรับผิดชอบ	x	x			x	x	x		x	x	x	x	x	10	77
4. มีความน่าเชื่อถือ	x	x		x	x	x		x	x	x	x			9	69
5. มีความมั่นใจในตนเอง				x	x	x		x				x	x	6	46
6. มุ่งความสำเร็จ							x		x		x	x	x	5	38
7. มีการตัดสินใจที่ดี	x		x	x	x				x	x	x	x	x	9	69
8. มีอำนาจบารมี	x		x					x	x			x		5	38
9. แก้ไขปัญหาได้			x		x	x				x	x	x	x	7	54
10. ละเอียด รอบคอบ	x	x		x	x	x	x		x	x	x	x	x	11	85
11. มีความมุ่งมั่น		x				x	x	x			x		x	6	46
12. มีความจริงใจเปิดเผย		x								x	x	x	x	5	38
13. ให้คำปรึกษาได้							x			x			x	3	23
14. มีความขยัน อดทน									x	x			x	3	23
15. มีคุณธรรม จริยธรรม		x		x	x			x		x	x	x	x	8	62
16. มีการศึกษาดี	x	x		x		x	x		x	x			x	8	62
17. มีประสบการณ์ เชี่ยวชาญ	x	x	x			x	x		x	x	x	x	x	10	77
18. มีการวางแผน	x		x			x	x	x	x			x		7	54
19. การทูต ผูกไมตรี	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	13	100
20. มีส่วนในสังคม	x			x					x		x		x	5	38
21. การจูงใจผู้อื่น			x	x	x					x		x	x	6	46
22. ทักษะด้านภาษา	x	x		x		x			x	x	x			7	54
23. มีการจัดการอย่างเป็นระบบ									x		x		x	3	23
24. สร้างความสามัคคีได้							x		x					2	15

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ
คุณลักษณะผู้นำหญิงที่พึงประสงค์ในสปป.ลาว

ลำดับ	คุณลักษณะผู้นำหญิง ที่พึงประสงค์	$\bar{X}$	ระดับความ คาดหวัง
1	ซื่อสัตย์ ยุติธรรม	4.40	มากที่สุด
2	มีคุณธรรม จริยธรรม	4.35	มากที่สุด
3	สร้างความสามัคคีได้	4.31	มากที่สุด
4	มีความขยันอดทน	4.21	มากที่สุด
5	มีส่วนร่วมในสังคม	4.20	มาก
6	มีความรับผิดชอบ	4.20	มาก
7	มุ่งความสำเร็จ	4.19	มาก
8	มีความน่าเชื่อถือ	4.18	มาก
9	แก้ไขปัญหาได้	4.18	มาก
10	ละเอียด รอบคอบ	4.17	มาก
11	มีการวางแผน	4.15	มาก
12	มีความจริงใจ เปิดเผย	4.12	มาก
13	มีความมุนะ	4.11	มาก
14	มีประสบการณ์	4.11	มาก
15	มีการตัดสินใจที่ดี	4.09	มาก
16	มีความรู้ ความสามารถ	4.06	มาก
17	จูงใจผู้อื่นได้	4.05	มาก
18	การพูด ผูกไมตรี	4.03	มาก
19	ให้คำปรึกษาได้	4.02	มาก
20	มั่นใจตนเอง	3.99	มาก
21	มีการจัดการเป็นระบบ	3.96	มาก
22	ทักษะด้านภาษา	3.82	มาก
23	มีการศึกษาที่ดี	3.77	มาก
24	มีอำนาจบารมี	3.70	มาก
รวม		4.11	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐานของคุณลักษณะผู้นำหญิงที่พึงประสงค์ในสาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ส่วนใหญ่มีความคาดหวัง
อยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.11 เมื่อพิจารณา
รายด้านจากมากไปน้อยพบว่า ระดับความคิดเห็นที่ระดับมาก
ที่สุดได้แก่คุณลักษณะ (1) ซื่อสัตย์ ($\bar{X}= 4.40$) (2) มีคุณธรรม
จริยธรรม ($\bar{X}= 4.36$) (3) สร้างความสามัคคีได้ ($\bar{X}= 4.31$)
(4) มีความขยัน อดทน($\bar{X}= 4.21$) (5) มีความรับผิดชอบ
($\bar{X}= 4.20$) (6) มุ่งความสำเร็จ ($\bar{X}= 4.2$) (7) มีส่วนในสังคม
($\bar{X}= 4.20$) (8) มีความน่าเชื่อถือ ($\bar{X}= 4.18$) (9) แก้ไขปัญหาได้
($\bar{X}= 4.18$) (10) ละเอียดรอบคอบ ($\bar{X}= 4.18$) (11) มีการวางแผน
($\bar{X}= 4.15$) (12) มีความจริงใจเปิดเผย($\bar{X}= 4.12$) (13) มีความ
มุนะ ($\bar{X}=4.11$) (14) มีประสบการณ์เชี่ยวชาญ ($\bar{X}=4.11$)
(15) มีการตัดสินใจที่ดี ($\bar{X}=4.09$) (16) มีความรู้ และมีความ
สามารถ ($\bar{X}= 4.06$) (17) การจูงใจผู้อื่น ($\bar{X}=4.05$) (18) การพูด
ผูกไมตรี ($\bar{X}= 4.03$) (19) การให้คำปรึกษาได้ ($\bar{X}= 4.02$)
(20) ความมั่นใจในตนเอง ($\bar{X}=3.99$) (21) มีการจัดการอย่างเป็น
ระบบ ($\bar{X}=3.96$) (22) ทักษะด้านภาษา ($\bar{X}=3.82$) (23) มีการ
ศึกษาดี ($\bar{X}=3.77$) และ (24) มีอำนาจบารมี ($\bar{X}=3.71$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาคุณลักษณะผู้นำหญิงในสาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยค้นพบ
คุณลักษณะผู้นำหญิงที่พึงประสงค์ในสาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาว มีทั้งหมด 24 คุณลักษณะ ได้แก่ (1) ซื่อสัตย์
ยุติธรรม (2) มีคุณธรรม จริยธรรม (3) สร้างความสามัคคีได้
(4) มีความขยัน อดทน (5) มีส่วนร่วมในสังคม (6) มีความ
รับผิดชอบ (7) มุ่งความสำเร็จ (8) มีความน่าเชื่อถือ (9) แก้ไข
ปัญหาได้ (10) ละเอียด รอบคอบ (11) มีการวางแผน (12) มีความ
จริงใจ เปิดเผย (13) มีการพัฒนาตนเอง (14) มีประสบการณ์
(15) มีการตัดสินใจที่ดี (16) มีความรู้ ความสามารถ (17) การจูงใจ
ผู้อื่น (18) ทักษะการพูดผูกไมตรี (19) ให้คำปรึกษาได้ (20) มีความ
มั่นใจในตัวเอง (21) การจัดการเป็นระบบ (22) ทักษะด้านภาษา
(23) มีการศึกษาสูง และ (24) เป็นผู้ทรงอำนาจ บารมี เป็น
คุณลักษณะผู้นำหญิงที่พึงประสงค์ในสาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาวที่มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมสังคมลาว และ

เหมาะสมกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และสามารถดำเนินงานได้อย่างประสบความสำเร็จตามที่องค์กรได้ตั้งไว้ โดยบุคลากรที่มีความสำคัญในการนำพาองค์กรหรือหน่วยงานไปสู่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้คือ ผู้นำ ซึ่งหมายถึง ผู้ที่มีอิทธิพลต่อกลุ่ม และมีความสามารถในการจูงใจ เพื่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ที่จะเป็นผู้กำหนดทิศทางที่จะสามารถนำพาองค์กรหรือหน่วยงานไปสู่ความสำเร็จที่ได้ตั้งไว้

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการและผู้วิจัยหลายท่าน ที่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะผู้นำที่จะทำให้เป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ สุภาวดี นพพิจินดา (2553) ได้สรุปผลคุณลักษณะที่ระบุว่าเป็นผู้นำ คือ สติปัญญา ความน่าเชื่อถือศรัทธา ความเชื่อมั่นในตนเอง ความไว้วางใจได้ และการตัดสินใจ ความมีประสิทธิภาพของผู้นำมาจากความแตกต่างกันทางคุณลักษณะทางกายภาพ สังคม และบุคลิกภาพ เช่นเดียวกับ รัตติกรณ์ จงวิศาล (2556) ได้สรุปคุณลักษณะเฉพาะของผู้นำที่พบว่าส่งผลต่อประสิทธิผลของผู้นำ ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง มีความซื่อสัตย์ มีความสามารถในการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Elumti, Minnis, and Abebe (2005) ได้กล่าวว่า “ผู้นำควรมีคุณสมบัติและลักษณะที่มีความสามารถในการพัฒนา และความสามารถในการเชื่อมต่อวิสัยทัศน์ ความจริงใจ การอุทิศตน ความมั่นคง ตำแหน่งภายใน และความเต็มใจที่จะพัฒนาอย่างต่อเนื่อง” และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Northouse (2009) กล่าวว่า ผู้นำเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะ (traits) อันประกอบด้วย สติปัญญา ความมั่นใจในตนเอง การตัดสินใจ และความซื่อสัตย์ ถือเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ผู้นำควรมี การทำงานด้วยความซื่อสัตย์จะส่งผลให้ผู้ร่วมงานเกิดความเชื่อถือและไว้วางใจ อีกทั้งการนำเสนอแนวคิดของ ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2554) กล่าวว่า คุณลักษณะเป็นบุคลิกภาพที่เป็นการสืบทอดในตัว ได้แก่ ทักษะความรู้ สติปัญญา ความเชื่อมั่น ความซื่อสัตย์ การเข้าสังคมและความเป็นมิตร และแนวคิดของ Robbins (2005) กล่าวถึงลักษณะผู้นำที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่นจะต้องมี ความซื่อตรง ความสามารถ ความสม่ำเสมอ ความจงรักภักดี และเปิดเผย

ผู้นำจะต้องมีทักษะด้านการพูด ผูกไมตรี ที่จะต้องติดต่อเจรจากับหน่วยงาน ซึ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับการเป็นผู้นำมากที่สุด ความเชี่ยวชาญ ผู้นำต้องมีความคิด วางแผน และ

ทักษะด้านภาษา อีกทั้งผู้นำต้องมีการจูงใจผู้อื่น การมีส่วนร่วมเข้าสังคมเป็นการประสานความคิดแสดงถึงการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ทุกระดับ การจัดการอย่างเป็นระบบที่สร้างมาตรฐานการทำงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา นอกจากนี้ผู้นำต้องมีทักษะที่สามารถสร้างความสามัคคีได้อีกด้วย เพื่อสร้างความปองดองกันภายในหน่วยงาน ก่อให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจกันให้งานสำเร็จ บรรลุเป้าหมาย ซึ่งตรงกับแนวคิดของ สุเทพ พงศรีวัฒน์ (2550) ได้สรุปคุณลักษณะของผู้นำในด้านทักษะ ได้แก่ การชักชวน ความสามารถในการวิเคราะห์ และความสามารถในการพูด สำหรับผู้นำที่ต้องติดต่อประสานงานกับคน เพื่อการเจรจาต่อรอง ตกลงปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รัตติกรณ์ จงวิศาล (2556) กล่าวว่า คุณลักษณะเฉพาะของผู้นำที่พบว่าส่งผลต่อประสิทธิผลของภาวะผู้นำ เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่อำนาจทางสังคม คิดเป็นระบบ มีความสามารถในการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในสังคม จากการอภิปรายดังกล่าวข้างต้นสามารถสนับสนุนได้ว่า คุณลักษณะผู้นำหญิงที่พึงประสงค์ทั้ง 24 มีความสำคัญ สมควรที่จะนำมาพัฒนาบุคลากรให้กับองค์กร โดยการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำ เป็นวิธีการเปลี่ยนแปลงให้ผู้นำมีบุคลิกภาพและทักษะที่ดีขึ้น และสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขและเหมาะสม มีความมั่นใจในตัวเองมากยิ่งขึ้นในการก้าวขึ้นเป็นผู้บริหาร อีกทั้งยังส่งเสริมพลังในการคิดวางแผนการทำงานที่ยังสามารถสร้างความรู้สึกร่วมกันต่อผู้ตามให้เกิดความเชื่อถือ ศรัทธา ไว้วางใจได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ประกอบในการวางแผนการจัดอบรมคุณลักษณะผู้นำของผู้หญิงที่พึงประสงค์ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1.2 ผู้บริหารองค์กร หรือหน่วยงานรัฐบาล และเอกชน ในสปป.ลาว ควรมีการจัดตั้งนโยบาย หรือแผนงานสนับสนุนให้ผู้นำหญิงในองค์กรเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้นำหญิงที่พึงประสงค์ทั้ง 24 ด้านของการเป็นผู้นำ เพื่อพัฒนาตนเองและนำมาพัฒนาองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การนำคุณลักษณะผู้นำหญิงที่พึงประสงค์ที่ได้จากการวิจัยไปทดสอบกับผู้นำหญิงลาว ว่ามีคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ทั้ง 24 องค์ประกอบ จากการศึกษาใหม่น้อยเพียงใด

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. 2545. **การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรูตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- จารุวรรณ เจตเกษกิจ. 2555. **สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กับ AEC**. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2557. จาก <http://e-journal.dip.go.th/LinkClick.aspx?fileticket=Bc7i6h71VKw%3D&tabid=100>
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. 2551. **ผู้นำองค์กรแห่งยุค: เรียนรู้แนวคิดการบริหารองค์กรกรณศึกษาขององค์กรและผู้นำระดับโลกที่ประสบผลสำเร็จ**. กรุงเทพฯ: สยามศิลป์พรินท์ แอน แพค.
- นาถฤดี เด่นดวง. 2555. **ความรุนแรงในชีวิต: ความรุนแรงในชีวิตของแรงงานหญิงข้ามชาติเมียนมาร์ในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิรักษไทย.
- มหาวิทยาลัยบูรพา. 2556. **คู่มือการทำวิทยานิพนธ์และดัชนีนิพนธ์**. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. 2556. **ภาวะผู้นำ: ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนีย์ ฉ่ำพิรุณ. 2554. “บทบาทและหน้าที่ของสตรีในฐานะผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา: ศึกษาเฉพาะกรณีแม่บ้านทหารอากาศ”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธีรพัฒน์ อังศุवाल. 2554. **ความไม่เท่าเทียมทางเพศ ในการบริหารรัฐกิจ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาศาสตร์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2538. **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. 2550. **ภาวะความเป็นผู้นำ**. กรุงเทพฯ: ส.เอเซียเพรส.
- สุพัตรา เกิดกล้า. 2556. **สถานการณ์เกี่ยวกับอาชีพ ผู้หญิง และการรับงานไปทำที่บ้านของประเทศลาว**. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2557. จาก <http://poomsupattra.blogspot.com/2013/07/6.html>.
- สุภาวดีนพจรจินดา. 2553. “องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข”. ดุษฎีนิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวิทย์ ศรีกระโทก. 2555. “ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อผลลัพธ์ทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.” **วารสารศึกษาศาสตร์**, 23, (1), 216-229.
- Cronbach, L. J. 1970. **Essentials of Psychological Testing**. New York: Harper & Row, Inc.
- Elumti, D. M. & Mihael, A. 2005. “Conceptual have a role in developing leadership skill.” **Management Decision**, 43, 7-8.
- Lao Women’s Union. 2012. **The lao Women Development Plan 2011-2015**. Vientiane: Lao Women’s Union.
- Northouse, P. G. 2009. **Leadership: Theory and Practice**. California: Sage.
- Robbins, S. P. & Coulter, M. 2005. **Management**. New York: Delmar Learnin.
- Walsh, J. & Southiseng, N. 2011. Understanding and Strengthening the Health of Family Businesses in Laos. **Information Management and Business Review**, 2 (1), 12-18.

เยาวณี เสมอวงศ์

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาการเงินธุรกิจ จาก University of Wales Institute, Cardiff (UWIC) และระดับปริญญาตรี หลักสูตรบัญชีบัณฑิต สาขาการบัญชีต้นทุน จากมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ปัจจุบันกำลังศึกษาในหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการพัฒนางานองค์กรและการจัดการสมรรถนะมนุษย์ วิทยาลัยพานิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรพต วิรุณราช

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยบูรพา

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง คณบดีและอาจารย์ประจำวิทยาลัยพานิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.ทักษญา สง่าโยธิน

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรการศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการพัฒนางานองค์กรและการจัดการสมรรถนะมนุษย์ วิทยาลัยพานิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำวิทยาลัยพานิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา